

Izdaja zavod za gospodar-
sko propagando Domžale
Ljubljanska 92 — Ureja
uredniški odbor — Odgo-
vorni urednik Milan Flerin
— Izhaja vsakega 15. v me-
secu — Ziro račun 5012-
5012-3-84 — Cena 0,50 dinar-
jev — Tiska (Skarna »Tone-
ta Tomšiča« v Ljubljani

Občinski

Posebna številka
Leto VII. številka 7
Domžale, 15. julija 1968

poročevalec

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OBČINE DOMŽALE

Domžale praznujejo

Vsak praznik je slovesen dan, drugačen kot ostali, lepši in bogatejši je. Cvetje in zastave, ki krasijo v teh julijskih prazničnih dneh vse naše kraje, vse naše spomenike borb, nam vzbujajo v naših srcih spomin in spoštovanje na dogodke, ki so vredni ponosa.

27. julij — praznik domžalske občine, slavimo v spomin na začetek oborožene borbe proti okupatorju in vstaje na kamniško-domžalskem območju. To je bil pomemben dogodek, začetek boja proti sovražniku, začetek lepšega svobodnejšega življenja. Spomin na oboroženo vstajo zato ni le spomin na težke vojne dni, ni le začetek zmage nad sovražniki, ampak tudi prvi korak k tistemu, kar danes imamo, k življenju, kakršnega živimo, k uspehom, ki smo jih s trdim delom v težjih pogojih in razmerah dosegli v letih po vojni.

Občinski praznik je praznik nas vseh; praznujemo ga vsi: starejši, ki smo se z orožjem v roki borili za nacionalno in socialno osvoboditev, in mlajši, ki v svobodni domovini skupaj s starejšimi gradimo lepše življenje.

Prav je, da se ob prazničnih dneh spominjamo na prehojeno pot, na vlozene napore in na prizadevanja za doseg najboljših rezultatov, na uspehe, pa tudi na težave in negativne pojave, ki nas spremljajo pri našem ekonomskem in političnem življenju.

Spomin na velike zgodovinske dni naj nas bodri in naj nas spodbuja k novim naporom za premagovanje težav pri opravljanju nalog, ki stojijo pred nami. Naloge niso lahke, zahtevale bodo maksimalne napore vseh činiteljev, zahtevale bodo medsebojnega človeškega spoštovanja, razumevanja in skupnega dela. Če bo tako, bo napak vse manj, uspehov vsak dan več, življenje pa vse lepše, polnejše, bogatejše.

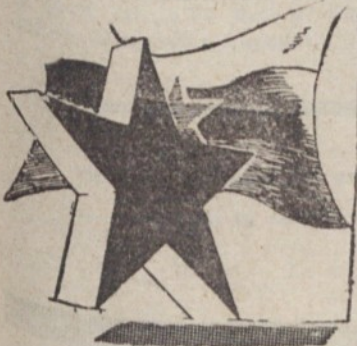
Zato je prav, da v teh prizadevanjih in v tej borbi sodelujemo prav vsi, da s pospešenim tempom uveljavljamo načela družbene in gospodarske reforme, da nadalje zavestno razvijamo in utrjujemo naš komunalni in družbeni samoupravni sistem.

JOŽE POGAČNIK

predsednik skupščine občine
Domžale

Za 27. julij — naš občinski praznik —
čestitajo občanom:

Skupščina občine Domžale,
Občinska konferenca ZK Domžale,
Občinska konferenca SZDL Domžale,
Občinski sindikalni svet,
Občinski odbor ZZB,
množične organizacije in društva.

Ob občinskem praznovanju

27. julija 1941 je bila izvedena prva borbena akcija spontane narodne prebuditve za boj proti okupatorju na domžalsko-kamniškem področju. Teden dan ostaja temelj in začetek preobrazbe človeka za boljše in svetlejše dni, Kakor ob tej temeljni akciji, so tudi v vseh naslednjih akcijah narodnoosvobodilne borbe za zlom okupatorjev in njihovih temnih ciljev sodelovali naši slovenski ljudje, med njimi tudi mnogi občani naše občine. Za takrat načrtane cilje so žrtvovali svoja imetja in celo dragocena življenja, zato, da bi prenehalo izkoriščanje človeka po človeku, da bi prenehala nadvlada naroda nad narodom. Vse žrtve, ki smo jih kakorkoli doprinesli k uresničenju takrat postavljenih ciljev, ki so tudi naši današnji cilji, so rodile bogate uspehe, so rodile družbeni sistem, ko človek postaja enakopraven sočloveku in svoboden v svojih mislih in dejanjih.

Revolucionarna stvarnost, ki smo jo doživljali in v njej sodelovali, je porodila naš družbeni samoupravni sistem, ki smo ga osvojili, dogradili in se mu danes ne bi mogli več odreči. Toda ta samoupravni sistem ni blazina, na kateri naj se ziblujemo, kot na tradicijah naših velikih dosežkov; tudi sedanjí čas zahteva enako borbo, borbo v mirnem času za nenehno uveljevanje človeka kot samoupravljalca in kreatorja lastnega in skupnega družbenega življenja.

Besede tovariša Tita na pravkar minulem VI. kongresu ZSJ so še nenehno prisotne v vsakem izmed nas, ko je napovedal čas novega revolucionarnega, čas prizadevanj za popolno afirmacijo samoupravljanja in za potrditev življenjske moči samoupravne družbe in njene učinkovitosti. Besede: »Začnimo odločen spopad z napakami«, so zbudile v slehernem zavestnem občanu, samoupravljalcu, članu naše družbene skupnosti novo voljo in odločnost, da se moramo resno spoprijeti z vsemi tistimi nepravilnostmi, ki se v naši družbi pojavljajo.

Z gospodarsko in družbeno reformo pričeto obdobje pomeni socialno in eko-

Priveditve ob praznovanju občinskega praznika

od 19. do 28. julija 1968

19. JULIJA OB 18. URI: MEDNARODNI SAHOVSKI DVOBOJ RANDERS (DANSKA) : DOMŽALE
MALA SEJNA DVORANA SKUPSCINE OBCINE DOMŽALE
20. JULIJA OB 20. URI: SVEČANA OTVORITEV OBCINSKEGA PRAZNIKA V RADOMLJAH
21. JULIJA OB 10. URI: IZROČITEV NOVEGA GASILSKEGA AVTOMOBILA V MENGUSU SVOJEMU NAMENU, NA DVORISCU
DOMA KULTURE V MENGUSU
OB 15. URI: DRZAVNO PRVENSTVO V GO-CARTU V DOMŽALAH
22. JULIJA OB 9. URI: OTVORITEV RAZSTAVE UMETNISKIH FOTOGRAFIJ
MALA SEJNA DVORANA SKUPSCINE OBCINE DOMŽALE
OB 9. URI: MEDOBCINSKO TEKMOVANJE INVALIDOV LJUBLJANA—KOČEVJE—ZAGORJE—DOMŽALE
V ŠPORTNEM PARKU V DOMŽALAH
OB 10. URI: GASILSKE VAJE V DOMŽALAH
OB 10. URI: STRELSKO TEKMOVANJE ZROP GORENJSKIH OBCIN V KAMNIKU
- OB 22.—25. JULIJA OB 18. URI: TURNIR MLADINSKIH EKIP V KOŠARKI JARSE—MENGES—DOMŽALE
23. JULIJA OB 20. URI: DVORANA KRAJEVNE SKUPNOSTI MENGES
24. JULIJA OB 20. URI: MALA DVORANA KULTURNEGA DOMA V RADOMLJAH
25. JULIJA OB 20. URI: MALA DVORANA GLASBENE SOLE DOMŽALE
26. JULIJA OB 20. URI: MALA DVORANA KRAJEVNE SKUPNOSTI VIR
PREDVAJANJE KRATKIH DOKUMENTARNIH FILMOV S PODROČJA DOMŽALSKE OBCINE
25. JULIJA OB 17. URI: MLADINSKI NOGOMETNI TURNIR ZA PREHODNI POKAL NA STADIONU V DOMŽALAH
26. JULIJA OB 20. URI: ŠTAFETNI TEK PO DOMŽALSKIH ULICAH ZA PREHODNE POKALE
27. JULIJA OB 11. URI: SVEČANA SEJA SKUPSCINE OBCINE DOMŽALE IN SVEČANA AKADEMIJA V DVORANI
DELAVSKEGA DOMA NA VIRU
OB 17. URI: MEDMESTNI DVOBOJ V NOGOMETU ZAGORJE : DOMŽALE
OB 19. URI: MEDMESTNI DVOBOJ V KOŠARKI ZAGORJE : DOMŽALE
OB 20.30: PROPAGANDNI NASTOP DVIGALCEV UTEŽI S PREVOJ V MORAVČAH
28. JULIJA OB 9. URI: TRADICIONALNO TEKMOVANJE OBCINSKIH REPREZENTANC ZAGORJE—KAMNIK—
DOMŽALE
V NAMIZNEM TENISU, KEGLJANJU, STRELJANJU IN SAHU

OBCANI, UDELEŽITE SE PRIREDITEV V POČASTITEV OBCINSKEGA PRAZNIKA!

nomsko preobrazbo našega gospodarstva in naše družbe nasploh. Oboje pa je tesno povezano s človekom — ustvarjalcem in oboje v svojem teoretičnem in praktičnem pomenu ne more obstajati drugo brez drugega. Vse naše misli, vsa naša dejanja, morajo biti v teoretičnih in praktičnih predpostavkah obrnjena k človeku. V tem je tudi del naše sedanje revolucije, ki smo jo začeli

in ki jo moramo izbojevati do konca. Toda, kakor je krvava revolucija v obdobju vojne zahtevala svoje žrtve, tako tudi revolucija našega časa v boju za delovnega človeka zahteva od vseh nas žrtve, seveda drugačne, zato pa nič manj zavestne, zavzete in nič manjše.

Naj ob občinskem prazniku naredimo vsak zase bilanco našega odnosa do

samoupravne revolucije in pogledjmo, kaj bomo v prihodnjem obdobju lahko novega in boljšega doprinesli k nadaljnemu izboljšanju delovnih in življenjskih pogojev, nas vseh in vsakega izmed nas, ki skupno in zavestno gradimo novo, boljše in humanejšo družbo — socialistično družbo in res socialistične medsebojne odnose.

Ivan Mrak

Boris Lenček

Plamen je bil prižgan

Začelo se je kmalu po razsulu stare Jugoslavije. Slovenijo so presekali na dvoje. Gorenjska in Stajerska sta padli pod Rajh in ponemčevalni stroj je po ukazu vodje pričel delovati z vso svojo doslednostjo. Pričelo se je z zapiranjem in preseljevanjem vseh, ki so kadarkoli in glasneje govorili slovensko. Ljudstvo je bilo treba obglaviti.

Vendar so se ušteli! Ljudstvu niso odrezali prave glave. Partija je prevzela v svoje močne roke skrb za usodo slovenskega naroda. S svojimi bogatimi izkušnjami iz časov predvojne Jugoslavije, ko se je borila za obstoj in svobodo delavskega razreda, je stopila na čelo upora in si zastavila najodgovornejšo zgodovinsko nalogo, bojevati boj s sovražnikom do popolne zmage in osvoboditi ljudstvo in narode Jugoslavije vseh zunanjih in notranjih sovražnikov.

Partija je strnila svoje vrste v enotno udarno pest. Jedro so bili stari komunisti iz Titana, Papirnice, Remca in iz drugih delavskih središč Domžal, Kamnika in Mengša.

Kmetje-komunisti z Gorjuše, Trzina, Radomelj, Tuhinjske doline in še iz drugih vasi in vasi so povečali jedro, okrog tega pa so se pričeli zbirati na upor in žrtve pripravljene mladi delavci, kmetje in študentje. Vsaka skupina je bila trdno povezana z jedrom, vsaka je dobivala naloge in navodila, ki so se brezpogojno izvrševala.

Izdajalca in odpadnika ni bilo med njimi in sovražnik je bore malo vedel, kaj se pripravlja. Presenečenje 22. junija, ko je Sovjetska zveza vstopila v vojno, je bilo tako veliko, da sprva sovražnik sploh ni doumel, za kaj gre, pozneje pa je že bilo prepozno, da bi lahko učinkovito ukrepal.

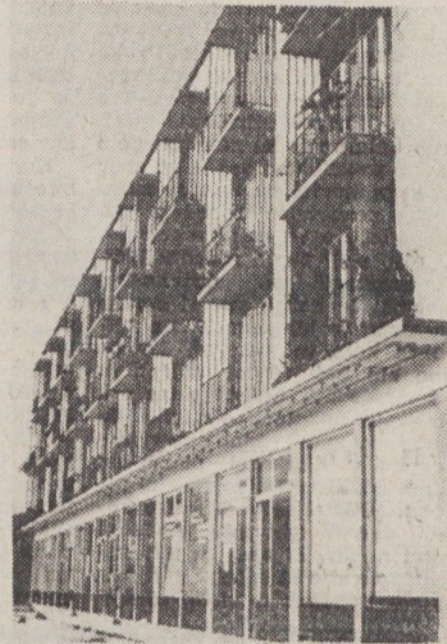
Se kratek mesec priprav, zbiranje orožja in municije, pripravljanje hrane in obleke in že je napočil 22. julij, pričetek vstaje na Slovenskem. Najsvetlejši dan v zgodovini Slovencev. Dan, ko so pokazali, da nočejo biti nikomur hlapci, da hočejo svobodo, za katero so pripravljene na vse žrtve, na borbo, na lakoto in tudi na smrt.

Čete so tega toplega, jasnega nedeljskega večera na povelje Partije odšle na svoja zborna mesta. Opolnoči so začele razdirati in požigati mostove na Bistrici, žagati telefonske drogeve, podirati drevesa na ceste in pisati gesla po hišah, gesla, ki so oznanjala začetek boja na življenje in smrt. Ob zori so bile čete že na svojih zbornih mestih v svojih prvih partizanskih taboriščih v Tunjicah, na Rašici in nad Gorjušo. Že v naslednjih dneh so vse prešle v oborožen napad na sovražnika, zapokale so puške, zabobnele so eksplozije bomb in dale sovražniku jasno vedeti, da gre za res, da bo tekla kri, da bodo padale žrtve dneve in tedne, mesece in leta, vse dokler ne bo zmaga popolna, dokler bo samo še en tujec na svetih slovenskih tleh. Ostrostrelčeva krogla je prebila v Domžalah na ihanskem mostu jekleno čelado nemškega vojaka, zadela izdajalca v jarški tovarni; čete so napadle in razbile gestapovski avto pod Dobenim, potokle motorizirano kolono na Želodniku, nagnale smrtni strah v kosti nemškemu komisarju na Homcu, požgale Remčevo tovarno, sprejele boj iz oči v oči in zmagale v odprtem boju nad Gorjušo, na Kolovcu in v Tunjicah. Porušile so daljnovid čez Trojane in ob belem dnevu z rdečo zastavo in pesmijo korakale skozi Zlato polje. Iz čet so nastali bataljoni, brigade, divizije, ki so

tolkle sovražnika na vsakem koraku. Čeprav so padali talci, umirale nedolžne žrtve po taboriščih vsa dolga štiri leta, leta bojev, stradanja, neprespanih noči na pohodih, je zmagovita armada delavcev in kmetov bojevala neenak boj Davida z Goljatom, dokler le-ta ni osramočen in premagan odšel tja, od koder se je vzel. In če bi danes prišel kdo jemati nam svobodo, bi se zopet, kot nekoč pred petindvajsetimi leti zbrali okrog svoje Partije in svojega vodstva vsi delavci, kmetje in mladina in prav tako neustrašno trdo in odločno udarili po njem.

Plamen upora je bil prižgan.

Ta plamen ne ugasne nikoli.

Politična in socialna svoboda sta sprostili v našem ljudstvu neslutene energije. Hiter gospodarski razvoj je zagotovil in še zagotavlja sredstva, s katerimi se iz dneva v dan menja podoba naše domovine. Na sliki: Moderna poslovno stanovanjska zgradba v Mengšu

20. julija ob osmi uri zvečer bo na prostoru ob Bistrici v Radomljah, kjer so se 27. julija 1941 zbrali prvi partizani — komunisti in stopili v odkrit in neizsopen boj z okupatorjem, svečan pričetek prireditve v počastitev letošnjega

občinskega praznika

Ob 26-letnici ustanovitve Slandrove brigade

8. septembra 1968 bo v Motniku proslava 25-letnice ustanovitve VI. SNOUB Slavka Slandra. Ustanovitev I. štajerske brigade je bila velika prelomnica v razvoju NOB na Štajerskem. Njena ustanovitev pa je pomembno vplivala tudi na razmah vojaške in politične aktivnosti na domačlaskem in kamniškem področju, kjer se je Slandrova brigada pogosto zadrževala in navezala tesne stike s prebivalstvom ter okrožnim vodstvom OF in KPS. V kamniškem partijskem okrožju so organizacije OF dobro skrbele za prehrano in druge potrebe slandrovcov in to je bilo eno redkih območij na nemškem okupiranem ozemlju, kjer se brigadi ni bilo treba oskrbovati z lastnimi prehranjevalnimi akcijami. To je Slandrovi brigadi omogočalo, da je lahko prav v kamniškem okrožju izvršila mnoge velike vojaške operacije in številne sabotažne akcije. Zato je skupščina občine Domžale na slavnostni seji 27. julija 1966 podelila Slandrovi brigadi domičil kot priznanje za njen velik prispevek k razvoju NOB na domačlaskem področju.

Uredništvo želi obuditi spomin na pomembne dogodke pred 25. leti z objavo odlomka iz obširnih spominov narodnega heroja Franca Avblja-Lojka, ki je prisostvoval ustanovitvi brigade kot borec Savinjskega bataljona.

V prvih dneh avgusta 1943 so se pomikale dolge kolone partizanov v hribovje nad Blagovico. Kamniški, Zasavski in Savinjski bataljon, so dobili v teh dneh ukaz, naj se zberejo na Šipku. Prihajali so drug za drugim in v noči od 5. na 6. avgust se je v gosto zaraščenem pogorju Šipka, nekaj nad vasjo Gaberje, naš Savinjski bataljon pridružil drugima dvema bataljonoma Kamniško-Zasavskega odreda. Komaj so prvi sončni žarki oznanjali novo jutro 6. avgusta 1943, že so se iz šotorov pokazali sami znani obrazi. Z nekaterimi borci se nismo videli že po več mesecev, zato smo si krepko stiskali roke in v enem samem trenutku hoteli zvedeti vse, kar smo med tem časom doživeli. Srečanje vseh treh bataljonov se nam je zdelo zavito v skrivnost, saj je bil zbor "olikega števila partizanov zares dokaj nenavaden dogodek, posebno še, ker se vsi trije bataljoni niso sešli že od začetka 1943. Funkcionarji so skrivnostno molčali, le bežne skoraj srečne zasmeh je bilo opaziti na njihovih licih in nič več. Mi pa smo bili tudi vajeni molčati in ne spraševati. Ugibali smo pač o svoje, nekateri so mislili, da smo napadli žandarmerijsko postajo v Blagovici, drugi, da smo odšli na Dolenjsko in podobno. Obetal se nam je lep početaj dan. V taborišču je vladal vesel nemir, ki smo ga bili vajeni; patrolje so odhajale in prihajale, nekateri so čistili orožje,

drugi pregledovali opremo itd. Ponos in samozavest v nas sta rasla tem bolj, ko smo ugotovili koliko nas je zbranih in na tihem smo si kar želeli, da bi se prav zdaj popadli s sovražnikom, ko smo bili močni in številni.

Med nami je bilo mnogo novincev, ki se kar niso mogli načuditi urejenosti, ki je vladala v taborišču. Vse je bilo organizirano in občutek smo imeli, da so celo sončni žarki, ki se kar niso mogli dobro prebiti do nas skozi goste vejevje, občudovali našo vojsko. Sredi dopoldneva se je sprostila pesem, lepa prav tako kot sončen dan. Naše stare partizanke so jo zapele, za njimi pa se je v petju strnilo vse, vsi skupaj smo v pesmi izražali to, kar smo čutili v svojih srcih.

Kosilo je prav tako tega dne bilo boljše kot običajno; bilo je še posebno obilno in okusno in dolge vrste pri kotlih niso bile nestrpne, temveč razigrane, polne šaljivih dovtipov.

Takoj po kosilu so se na južni strani začeli zbirati funkcionarji na krajši posvet: Sekirnik Janko-Simon, Mitja Ribičič-Ciril, Alojz Kolman-Marok, Franc Poglajen-Kranjc, Jaka Moljk-Mohor in drugi, sami stari prekaljeni borci, komandanti in komisarji. Vsi pregledi so bili med tem končani in napočil je čas večjega zblíževanja. Vsi starejši borci in borke smo se pridruževali novincem, kajti nismo radi dovolili, da se je kdo vdajal do-

motožju, pa tudi sicer je bila nujna čim boljša povezava. Nekateri novi borci so nas najprej radovedno opazovali, ko pa smo se združili v razgovorih, kmalu ni bilo več opaziti razlike. Iz razgovorov nas je zdramil dežurni taborišča, ter zapovedal zbor vseh treh bataljonov. Vse razen stražarjev je moralo v stroj. Pričakovanje je bilo veliko — obetal se je nekaj novega, velikega.

Komaj smo se postrojili, že so začeli prihajati štabni funkcionarji. V sredino trikotnika, ki so ga napravili bataljoni, strnjeni drug do drugega, je stopil Mitja Ribičič-Ciril. V lepem, enostavnem, pa vendar odločnem nagovoru nas je seznanil z namenom tega zbora, ter z ukazom Glavnega štaba NOV in POS: Iz treh doslej samostojnih močnih bataljonov Kamniško-Zasavskega odreda se bo tega dne na Štajerskem ustanovila nova udarna pest — I. Štajerska brigada, ki bo nosila ime Slavka Slandra. Ta brigada bo VI. udarna sila na slovenskih tleh, ki bo z imenom in idejo slovenskega junaka — Slavka Slandra zadajala še večje udarce okupatorju. Ciril je še govoril o pomenu organiziranja večjih partizanskih enot, ki so v teh pogojih imele več možnosti zadajati sovražniku krepke udarce in tudi predstavljati res močno narodno vojsko. Iz prebrane naredbe glavnega štaba, smo tudi izvedeli, da je za komandanta nove brigade postavljen Janko Sekirnik-Simon, za komisarja pa Mitja Ribičič-Ciril. Za komandanta I. bataljona je bil imenovan Lojze Pacek-Platin, za komisarja pa Rebolj Dušan-Bor. V drugem bataljonu je bil komandant Peter Kos-Petruška, komisar pa Jože Babič-Vojteh. V tretjem bataljonu je bil komandant Jakob Golob-Metod, komisar pa Jakob Moljk-Mohor. Imenovana so bila tudi četna vodstva. Sledilo je še nekaj nagovorov, potem pa so borci nove brigade slovesno zaprseglji. Pri časti svojega naroda smo prisegli borbo okupatorju in domačim izdajalcem vse do zmage. Te besede same morda ne pomenijo toliko, vendar smo jih mi v tistem svečanem težkem, a nad vse lepem trenutku razumeli v vsej veličini, ter tudi dali svoj odgovor: »Smrt fašizmu«.

Slavnostni del tega velikega dogodka bo ostal vsem udeležencem v trajnem spominu. Po prisegi je sledilo prevzemanje novih dolžnosti. Začelo se je že temni, ko smo se razhajali. Naloga, pa, ki so stale pred nami, so bile osvetljene z bliščem cilja, proti kateremu smo nezadržno stopali.

Novoformirana Slandrova brigada se je nekaj dni po ustanovitvi skoncentrirala na levem bregu Save. Od glavnega štaba NOV in POS je namreč dobila nalogo, da odide na Dolenjsko in nato v sestavi IV. divizije sodeluje v akciji ob pričakovani kapitulaciji Italije. Več dni smo čakali ugodne prilike za prehod čez reko, toda Sava je bila vsak dan bolj zastražena. Z bližnjih pobočij je bilo lahko videti premikajoče se kamione in tanke, medtem pa so brigadni in bataljonski obveščevalci poročali tudi o koncentracijah novih nemških sil in to z vseh strani.

Štab brigade je izdeloval nov načrt, da bi se izmaknili glavnim sovražnikovim silam, ki so se zbirale na področju moravških hribov.

Vsi trije bataljoni so 17. avgusta dobili ukaz, da se premaknejo v smeri Svete gore. Seveda je bil ta premik precej otežkočen z ozirom na dejstvo, da je bilo v brigadi veliko število novincev brez orožja. Vendar ukaz je bil izvršen in ob jutranjem svitu smo že zavzeli položaje na obronkih Svete gore.

Borci so bili utrujeni od dolgega marša in nekateri so zadremali, drugi pa nervozno strmeli v dolino. Iz lokomotive, ki je težko sopihala po dolini, se je vil gost, črn dim in obetal tudi črne dni vsej dolini, kajti koncentracija nemških sil se je jačala.

Dežurni bataljon je poslal patroljo s kuharji po vodo za zajtrk. Nedaleč od naših položajev so zaregljali mitraljezi — ob stencu so prežali na nas Nemci — pričakovali so, da nam bo treba vode. V tistem napadu je bil eden naših borcev v patrolji za vodo smrtno zadet.

Mučna tišina je napovedovala slabe vesti. Dan je bil neskončno dolg. Nemci pa so medtem stiskali obroč okrog nas vse tesneje in tesneje. Mrak nas je našel še vedno čakajoče. Štab se je posvetoval in določil vsakemu bataljonu svoje naloge. Prebiti smo se morali za vsako ceno iz obroča in to še to noč.

Če se prav spominjam je bil prvi bataljon v predhodnici. Za njim pa je šla dolga kolona proti dolini. Vsak hip je bilo pričakovati sovražnih rafalov. Meseč je od časa do časa malo pokukal izza oblakov in se ni niti zavedal, da vsak njegov pogled lahko Nemcem odkrije naše položaje. Z naperjenim orožjem, stisnjenim v rokah smo tiho stopali v dolino.

Končno je bila pretrgana molčeča in moreča tišina. Nemška puška se je sprožila, z levega boka pa so skoraj v istem hipu zaregljale strojnice po nas.

Skupina Slandrovcov v Stični pred odhodom na Štajersko septembra 1943. V prvi vrsti štab s komandantom, Jankom Sekirnikom — Simonom in komisarjem, Jožetom Berkopcem — Mišljem

Domačini na Moravškem pozdravljajo Slandrovce

Predhodnica je izvedla izredno hiter juriš in dosegla cesto pri Mlinšah. Sem in tja so padale bombe, naše in sovražnikove, ki so grozeče parale nočno nebo.

Uspelo nam je, da smo se prebili preko zasede in izkoristili za kritje bližnji potoček, ki nam je tudi služil za prodiranje v strmi hrib. Medtem pa je sovražna zaseda tolkla po nas vsepoprek. Naš bataljon se je izmotal iz hudega križnega ognja, drugi in tretji pa sta morala malo odstopiti in nato spremeniti smer. Taktika štaba brigade je bila res izredna in Kamniška in Završki bataljon sta izkoristila vrzel pri sovražniku in prešla cesto.

Del sovražnikovih sil je opazil Slandrovce, ki so se spretno prebijali v smeri Tlačnice. Opazil pa ni zaščitnice tretjega bataljona in ta je pričakala Nemce in jim zadala velike izgube.

Prvi bataljon se je skoncentriral pri Mohorju, Kamniški bataljon, pri katerem je bil tudi štab brigade, pa se je spretno prebil preko ceste Ljubljana—Celje ter utaboril v Savinjskem hribu. Završki bataljon se je med to ofenzivo utaboril na Dobravi pri Moravčah.

Nemške patrulje so stikale prav med grmovjem in tako so 19. avgusta izsledile naš Savinjski bataljon. Tudi mi smo se hoteli prebiti preko ceste iz obroča, toda bilo je prepozno. Izvidne patrulje, ki smo jih pošiljali ven, so poročale, da je cesta dobesedno blokirana z motorizacijo, oklopnjaki in topništvom.

V mraku smo se ponovno sestali na posvet pri štabu bataljona. Nekje pod vasjo Prikeronica, smo se odločili, so se bomo prebijali nazaj v smeri Trojice. Po skritih stezah smo prispeli do Moravske ceste, obstali pa pa smo v gozdiču. Po robovih za nami smo že slišali pritajeno nemško govorico. Kljub vsemu pa smo morali tvegati še pred nočjo, če smo hoteli doseči zaraščeno hosto. Po ozki poti pod Trojico smo krenili preko kotline v smeri Krtine. Spet so povsem nenadoma zaregljale strojnice. Stopnjevalo se je vse bolj in bolj in številne rakete so popolnoma osvetljevale nebo, da se nam je zdelo, da Nemci vidijo vsak naš gib. Minometi pa so strahovito vestno izstreljevali na nas svoje mine. Na vse strani je žvižgalo, se svetilo in treskalo. Imel sem občutek, da smo prišli

v past, dum dumke pa so s svojim strahovitim treskanjem še potrjevale naše slutnje. Posebno preplašeni so bili novinci. Komaj nekaj dni so bili med nami pa že takšen krst.

Bataljon se je v naglici razdelil na dve grupi. Prvo je vodil prekaljen španski borec Marok, v drugi skupini pa je ostal komandant Platin in ta je vodil ostale borec v hrib Murovice. Jaz sem bil ta čas postavljen za komandirja čete.

V temi smo se s težavo premikali iz tseh sovražnikovih klešč in v tem ognjenem metežu sta padla mitraljezec in njegov pomočnik, ki sta bila v predhodnici. Pogrešali smo tudi pomočnika bataljonskega komisarja — Mihajla.

V tem ognju smo se zavlekli v hosto in se zbrali po četah. Ugotovili smo, da je prisotnih 72 borcev in funkcionarjev. Z Marokom na čelu smo borci prve skupine krenili proti Veliki vasi. Pod vasjo smo bili silno previdni. Jaz sem šel s predhodnico in

valovom. To je bila veriga prvih Slandrovcev, močna, kljubovalna, vztrajna. Močan val je spodnesel nogo Cvetki, ki je bila šibko dekle in je že izginila v valovih, toda partizani ne bi bili partizani, če ne bi pomagali drug drugemu. Eden od borcev je zaplaval za njo in jo izkvel iz močnih deročih valov — iz objema Save.

S skrajnimi napori smo premagali Savo in čutili smo se bolj močne. Tako smo čisto dosegli desni breg Save. Nekaj borcev je še premagovalo blatno obrežje, trije pa so se odcepili od glavnine, da si ogledajo položaj. Pred nami je bila železniška proga, iz daljave pa se je slišalo težko sopenje prihajajočega vlaka. Hvaležni smo bili slučaju, da je ravno takrat pripeljal in da bomo izkoristili to prilžnost za prehod.

Prvi smo se že bližali progi, ko je naenkrat zadonel zloslutni »HALT!« Prav takrat so zadnji borci zapuščali obrežje Save, razspredaj pa se nismo ozirali r

Uspešen napad Slandrovcev na nemški avtomobil februarja 1944

naenkrat smo zaslišali korake. Skočili smo hitro v zaklone, bilo pa ni na srečo nič nevarnega, le dva kurirja sta istočasno prišla v vas, pa sta prav tako kot mi, mislila, da sta se srečala z Nemci. Po znakih razpoznavanja smo se spoznali in povedala sta nam, da sta prišla iz Dolenjske preko Save in da je prehod že možen, ker v dolini še ni večjih koncentracij nemških sil.

Ura se je bližala že tretji zjutraj in bilo je nujno, da se hitro nekaj ukrene ali sklene. Marok je bil zato, da takoj krenemo preko Save, dokler še obstajajo možnosti. Vsi od prvega do zadnjega smo bili pripravljeni na največje težave, kajti vedeli smo, da z lahkoto ne bomo prišli iz teh klešč.

V vasi smo dobili domačina — vodiča in ta nas je vodil proti Senožetim, pa tudi domačini so nas lepo sprejeli. Ze smo prečkali litijsko cesto. Dan se je že kazal izza nočnega neba, ko smo dospeli do Save. Ni bilo lahko se podajati v deročo Savo, saj je že pri prvih korakih segala do vratu. Tesno smo se držali za roke in v treh vrstah, stisnjenih kot veriga kljubovali

nemški poziv. Kot, da smo gluhi, smo planili naprej, kajti vedeli smo, če ne pridemo preko proge v tem trenutku, kasneje ne bomo uspeli. Toda do borbe ni prišlo. Planili smo preko tračnic, Nemci pa, ki so bili v zasedi, so se prestrašili in pobegnili. Preko proge pa je ostala mokra sled za Slandrovce. Nismo se ustavljali, hiteli smo naprej, do varnejšega zaklona.

Sonce je že posijalo z jutranjo toploto in nas ljubeče božalo s svojimi žarki, iz nas pa so se dvigale meglice izparevajoče obleke, saj smo bili popolnoma mokri. Nismo se preoblekli, saj tudi nismo imeli ničesar sušehga. Voda je prodrla v vsak nahrbtnik, v čevljevih pa je žvrkljalo.

Molče smo obsedeli v hribu in se ozirali nazaj na levi breg Save. Pri sreih nas je stiskalo ob misli, kaj je z ostalimi, ali jih bodo nemške klešče popolnoma stisnile. To tesnobo je še povečal ropot na drugi strani Save. Nemci so z vso silo in naglico stiskali obroč okrog Murovice.

Platinova skupina je ostala tam in se krčevito upirala nemški diviziji. Divji ropot se je na-

Po veliki zmagi v Ljubnem 1. avgusta 1944. Partizani vodijo ujetega Nemca

Slandrovci v osvobojenem Novem mestu septembra 1943

Slandrova brigada na poti proti Celovcu maja 1945

daljeval, med regljanjem lahkih in težkih strojnic, so bile pomešane eksplozije ročnih bomb, pa artilerijski ogenj, nad vsem tem truščem pa so tanki opravljali svoje. Obroč okrog Murovice se je strahovito ožil, zažigalne bombe pa so Murovico spremenile v eno samo pogorišče. Mi pa smo sedeli na drugi strani in nismo mogli pomagati. Zal nam je bilo, da se Platin ni držal nas.

Sredi popoldneva sta se do nas prebila dva partizana. Vsa mokra in blatna sta pripovedovala, da jih je hotelo preko Save devet, pa sta se prebila le onadva, vsi drugi pa so ostali tam, ranjeni, ubiti ali utopljeni.

Naša izvidnica se je vrnila in sporočila, da so se nedaleč od taborišča pojavili belogardisti. Pri nas je vladala še vedno močreca tišina. V tej tišini smo zavzeli položaje in čakali. Mirno, če se temu lahko tako reče, smo preživeli ves dan in proti večeru v koloni z velikim razmakom krenili previdno preko Stange in nemško-italijanske meje, na Dolenjsko. Proti jutru smo že bili v prijazni dolenski vasi, imena pa se žal ne spominjam več. Zasedli smo položaje okrog vasi, da bi bil počitek vsaj delno va-

ren. Borci so počivali, saj so bili počitka tudi zelo potrebni.

Na soslednjem hribčku je bila tudi vasica in tam so bili belogardisti. O tem smo se prepričali šele, ko je iz tiste smeri zaropotalo. Utrujenost, ki nas je prevzemala, je narekovala, naj se umaknemo in krenili smo proti gozdu.

Kljub vsemu pa smo napravili zasedo in čakali, če se bodo »belčki« pokazali. Pa niso imeli korajže.

Pozno popoldne je Marok odredil novo smer gibanja: Tihoboj — Mirna. Srečno smo prispeli na osvobojeno ozemlje — Malo Rusijo — v Trebelno v zadnjih dneh avgusta 1943. Pozdrav z Gubčevci je bil prisrčen, pripovedovanja ni hotelo biti konca, saj smo vsi imeli za seboj težke izkušnje. Po več tednih smo se spet mirno naspali. Nemci so bili prepričani z Rösenerjem na čelu, da bodo Slandrovce popolnoma uničili na Murovici in grebenih okrog Save, pa so se njihovi načrti izjalovili, kot že neštetokrat. Slandrovci so pridobili le nove izkušnje v bojevanju v velikem obsegu, postali še boljši taktiki ter še bolj prekaljeni krenili v nove boje.

Slovesnost ob ustanovitvi IV. bataljona Slandrove brigade junija 1944 na Vrhpoljah pri Moravčah. Za komisarja je bil imenovan Ivo Sonc — Zdenko, sedanji direktor Papirnice na Količevem

Obisk pri tovarišu Titu

Po štirih letih je šel letos spet eden naših pionirjev za 25. maj na sprejem k tovarišu Titu v Beograd.

Tokrat je bil to učenec šestega razreda osnovne šole Venclja Perka iz Domžal Milan Banko — odličnjak. Objavljamo njegove vtise s tega obiska:

V četrtek, 23. maja sem prišel z mamo v poslopje Zveze prijateljev mladine v Ljubljani. Tam smo se pozdravili z ostalimi pionirji, ki so bili tudi izbrani za pot v Beograd in si pomerili kroje. Popoldne je bila pevška vaja.

V petek smo zelo zgodaj vstali in odšli na železniško postajo, kjer so nas pozdravili pionirji ljubljanskih šol. Potovanje je bilo zanimivo. Na beograjski postaji nas je čakal avtobus, ki nas

je odpeljal v Pionirsko mesto nad Beogradom, kjer smo dobro sprespali.

V soboto, malo pred deseto uro, nas je avtobus odpeljal do Belega dvorca, kjer smo pozdravili našega ljubljenelega Maršala. Pod šotorsko streho so odmevale koračnice in vesele majske pesmi. Tudi pri slovenski delegaciji se je tovariš Tito ustavil. Pionirka iz Radelj ob Dravi mu je izrekla iskrene želje vseh slovenskih pionirjev za njegov praznik. Predali smo mu čestitke, Kurirčkovo pošto in pa darilo — osnutke znamk. Popoldne smo si ogledali živalski vrt, zvečer pa prireditev na stadionu JLA, ki smo ji kljub utrujenosti z veseljem sledili. Se istega dne ob 23.

uri nas je vlak odpeljal iz Beograda, v nedeljo ob 9. uri pa smo zopet zagledali Ljubljano. Tako smo mi slovenski pionirji končali obisk pri našem predsedniku republike za njegov 76. rojstni dan.

Tega svečanega dogodka najbrž nihče od nas ne bo nikoli pozabil, saj je bilo to prvo srečanje z dragim tovarišem Titom.

Milan Banko

Dopisujte
v Občinski
poročevalce